

Sygn. VPa 90/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 kwietnia 2016 roku

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim,

Wydział V w składzie:

Przewodniczący: SSO Beata Łapińska

Sędziowie: SSO Magdalena Marczyńska

SSR del. Beata Grabiszewska (spr.)

Protokolant: st.sekr.sądowy Marcelina Machera

po rozpoznaniu w dniu 12 kwietnia 2016 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z powództwa K. D. i (...) w Ł.

przeciwko (...) Spółki Akcyjnej w W.

o ustalenie istnienia stosunku pracy

na skutek apelacji powódki K. D. i (...)

w Ł. od wyroku Sądu Rejonowego w Radomsku IV Wydziału Pracy z dnia

2 czerwca 2015r. sygn. IV P 28/15

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu Sądowi Pracy w Tomaszowie Mazowieckim do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania za instancję odwoławczą.

Sygn. akt V Pa 90/15

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 23 marca 2015 roku skierowanym przeciwko (...) S.A. w W. Okręgowy Inspektor Pracy w Ł. wnosił o:

- ustalenie istnienia stosunku pracy pomiędzy K. D.,
a (...) S.A. w W. w wymiarze 3/4 etatu w okresie od 23 lutego 2011 roku do 4 marca 2015 roku na stanowisku przyjmujący zakłady wzajemne;
- zasądzenie od pozwanej spółki na rzecz K. D. kwoty 2.776,83 złotych tytułem 100 % dodatku do wynagrodzenia za pracę
w godzinach nadliczbowych wraz z ustawowymi odsetkami;
- zasądzenie od pozwanej na rzecz K. D. kwoty 5.333,12 złotych tytułem ekwiwalentu za niewykorzystanie urlopu
wypoczynkowego wraz z ustawowymi odsetkami;

- zasądzenie od pozwanej na rzecz K. D. kwoty 5.250.00 złotych odszkodowania za niezgodne z prawem rozwiązanie umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony;

- nakazanie pozwanej spółce wydania K. D. świadectwa pracy za okres zatrudnienia w ramach stosunku pracy od 23 lutego 2011 roku do 4 marca 2015 roku na stanowisku przyjmujący zakłady wzajemne w wymiarze 3/4 etatu;

W odpowiedzi na pozew z dnia 20 kwietnia 2015 roku pełnomocnik pozwanej spółki wnosił o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 2 czerwca 2015 roku Sąd Rejonowy

w R. oddalił powództwo i nie obciążył powódki obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na rzecz pozwanej.

Podstawę wyroku stanowiły następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu Rejonowego:

Powódka K. D. w dniu 23 lutego 2011 roku zawarła z pozwaną spółką umowę zlecenia na czas nieokreślony. Jako zleceniobiorca zobowiązała się między innymi do przyjmowania zakładów wzajemnych, wypłaty wygranych i sprzedaży losów loterii i innych towarów powierzonych jej przez zleceniodawcę. Stosownie do zapisów tej umowy powódka otrzymywała kwotę 9,00 złotych brutto za godzinę pracy. Czynności wynikające z umowy zlecenia wykonywała według grafiku ustalanego przez zleceniodawcę na zmianę z E. C.. Po rozwiązaniu tej umowy strony 1 stycznia 2013 roku zawarły umowę zlecenia na czas nieokreślony na identycznych warunkach, jakie były zawarte w pierwszej umowie. Kontrolę i nadzór punktów sprzedaży zakładów wzajemnych sprawowała kierownik regionalny sprzedaży A. B.. Kontrola sprowadzała się do spraw prawidłowego rozliczania się przez kolektorów oraz wystroju punktu i zapewnienia reklamy produktów sprzedawanych przez pozwaną spółkę. Powódkę nie obowiązywał regulamin pracy przyjęty w pozwanej spółce i nie były stosowane wobec niej żadne środki porządkowe, czy też dyscyplinujące, wynikające z tego regulaminu.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał roszczenia powódki są nieuzasadnione.

Uzasadniając swoje rozstrzygnięcie Sąd I instancji wskazał, iż ustalony niespornie stan faktyczny prowadzi do jednoznacznego wniosku, że między stronami zostały zwarte dwie umowy zlecenia. Wykonywane przez powódkę obowiązki, wynikające z zawartych umów cywilnoprawnych w istocie nie zawierały najbardziej istotnych cechy stosunku pracy.

Dalej Sąd dokonał krótkiej charakterystyki stosunku pracy, wskazując, że w tym stosunku następuje włączenie pracownika do działalności pracodawcy i podporządkowanie go regulaminowi pracy oraz poleceniom kierownictwa co do miejsca, czasu i sposobu wykonywania pracy. Pracownik zobowiązuje się przy tym do niewykonywania jakiegokolwiek konkretnego zadania, lecz do stałego wypełniania określonego rodzaju pracy związanej z określonym stanowiskiem, zawodem lub kwalifikacjami. Pracownik zobowiązany jest do przestrzegania ustalonej dla danej dziedziny pracy normy pracy w obowiązującej normie wydajności lub w obu tych miernikach równocześnie, co nie występuje w stosunkach cywilnych.

Kontynuując rozważania Sąd i instancji stwierdził, że artykuł 22 kodeksu pracy w brzmieniu nadanym nowelizacją z 2.02.1996r.

i z 26.07.2002r. nie wyklucza możliwości zawierania umów cywilnoprawnych (agencji, o dzieło, zlecenia) w tych wszystkich przypadkach, gdy zgodne

to jest z charakterem i celem świadczonej pracy. Nie stwarza również domniemania prawnego umowy o pracę. Na poparcie tego stanowiska Sąd Rejonowy przywołał wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23.09.1998 r., II UKN 229/98, OSNAPiUS 1999, Nr 19, poz. 627.

Następnie Sąd wskazał na cechy różnicujące umowę zlecenia od umowy o pracę. Wskazał, że umowa zlecenia jest umową starannego działania podobnie, jak umowa o pracę. Podstawową cechą odróżniającą ją od umowy o pracę jest brak elementu podporządkowania zleceniodawcy, brak wykonywania pracy pod jego kierownictwem. Praca w ramach umowy zlecenia może być świadczona również nieodpłatnie. Zamierzony wynik jest tylko możliwy i prawdopodobny, często niedający się z góry przewidzieć. Ryzyko przy zachowaniu należytej staranności przez wykonawcę ponosi zleceniodawca. Zlecenie dotyczy określonej lub określonych czynności, często występuje brak pewnej stałości lub ciągłości. W określonych przypadkach zachodzi możliwość posłużenia się podwykonawcą.

Odnosząc powyższe rozważania do stanu faktycznego przedmiotowej sprawy Sąd I instancji wskazał, że oczywistym jest, iż powódka zobowiązana była wykonywać czynności wynikające z umowy zlecenia bez podporządkowania kierownictwu w zakresie regulaminu pracy, jaki obowiązywał w pozwanej spółce. Kontroli podlegała jedynie w zakresie prawidłowego rozliczenia finansowego dokonywanych czynności. Praca jej nie była wykonywana w zorganizowanym większym kolektywie, a jedynie była uzupełnieniem pracy E. C..

Sąd podkreślił, że powódka dwa razy zawierała umowy zlecenia, co świadczy niezbicie o jej pełnej świadomości, że stosunek prawny, jaki łączył strony miał charakter cywilnoprawny. Zdaniem Sądu I instancji strona powodowa nie wykazała również faktu, iż powódka zawierała umowy będąc w stanie przymusu ekonomicznego.

Mając na uwadze powyższe ustalenia faktyczne Sąd Rejonowy stanął na stanowisku, iż zawarte umowy cywilnoprawne były czynnościami prawnymi ważnymi, a wykonywane przez powódkę czynności, będące spełnieniem zobowiązań wynikających z tych umów, nie mogą stanowić podstawy do przyjęcia, że strony w rzeczywistości zawarły umowę o pracę.

Dlatego też za bezzasadne uznał żądanie ustalenia istnienia stosunku pracy między stronami oraz, a co za tym idzie wszystkie roszczenia dotyczące niewypłaconego wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, ekwiwalentu za niewykorzystany urlop, odszkodowania w wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia wobec wadliwego rozwiązania umowy o pracę na czas nieokreślony i żądanie wydania świadectwa pracy.

Mając na względzie dokonane ustalenia i poczynione rozważania Sąd powództwo oddalił orzekając, jak w sentencji wyroku.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c., odstępując od obciążania strony powodowej kosztami zastępstwa procesowego.

Powyższy wyrok w całości zaskarżyła strona powodowa, zarzucając:

I. naruszenie przepisów prawa procesowego:

1. art. 233 § 1 kpc przez pominięcie wyjaśnienia i ustalenia istotnej dla sporu okoliczności, czyli nie przeprowadzeniu prawidłowego postępowania dowodowego i nie rozważeniu w sposób bezstronny i wszechstronny zeznań świadków E. C. i A. B., a także pominięcie zebranego materiału dowodowego przedstawionego przez obie strony (harmonogramów czasu pracy powódki K. D. i świadka E. C., wyjaśnień K. D. i zeznań świadka E. C. – na okoliczność wykonywania przez K. D. pracy podporządkowanej na rzecz pozwanej Spółki (...) S.A. w warunkach wskazujących na istnienie stosunku pracy,

2. art. 328 § 2 kpc poprzez niezawarcie w uzasadnieniu wyroku wskazania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenia faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów na których się oparł i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej oraz wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa,

II. naruszenie przepisów prawa materialnego:

1. art. 22 kp poprzez błędną jego wykładnię w zakresie tzw. podporządkowania pracowniczego, poprzez przyjęcie, że oznacza ono tyle co „podporządkowanie kierownictwu w zakresie regulaminu pracy jaki obowiązuje w Spółce”, na skutek czego Sąd I instancji nie dokonał ustalenia istnienia stosunku pracy pomiędzy K. D., a (...) S.A. z siedzibą w W..

Wskazując na powyższe zarzuty strona powodowa wniosła o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez:

- ustalenie istnienia stosunku pracy pomiędzy K. D.,

a (...) S.A. w W. w wymiarze 3/4 etatu w okresie od 23 lutego 2011 roku do 4 marca 2015 roku na stanowisku przyjmujący zakłady wzajemne;

- zasądzenie od pozwanej Spółki na rzecz K. D. kwoty 2.776,83 złotych tytułem 100 % dodatku do wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, wynikających z przekroczenia tygodniowej normy czasu pracy wraz z ustawowymi odsetkami;

- zasądzenie od pozwanej Spółki na rzecz K. D. kwoty 5.333,12 złotych tytułem ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy wraz z ustawowymi odsetkami;

- zasądzenie od pozwanej Spółki na rzecz K. D. kwoty 5.250.00 złotych tytułem odszkodowania za niezgodne z prawem rozwiązanie umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony;

- nakazanie pozwanej Spółce wydania K. D. świadectwa pracy za okres zatrudnienia w ramach stosunku pracy od 23 lutego 2011 roku do 4 marca 2015 roku na stanowisku przyjmujący zakłady wzajemne w wymiarze 3/4 etatu

lub

2. uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

W odpowiedzi na apelację pełnomocnik pozwanej spółki wnosil o jej oddalenie w całości i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna i odnosi skutek w postaci uchylenia wyroku i przekazania sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania, albowiem trafne okazały się wszystkie jej zarzuty.

Obraza przepisu art. 328 § 2 kpc może być skutecznym zarzutem apelacji tylko wtedy, gdy uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie posiada wszystkich koniecznych elementów, bądź zawiera tak kardynalne braki, które uniemożliwiają kontrolę instancyjną.

Zgodnie z treścią przepisu art. 328 § 2 kpc uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia,

a mianowicie ustalenie faktów, które Sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Uzasadnienie wyroku pełni niezwykle istotną rolę procesową, umożliwia bowiem sprawowanie nadzoru judykacyjnego przez sąd wyższej instancji. Dlatego też rola uzasadnienia nie wyczerpuje się tylko w przekonywaniu stron do słuszności stanowiska sądu i jego zgodności

z obowiązującym prawem. Idzie ona niewątpliwie znacznie dalej, warunkując de facto przeprowadzenie kontroli instancyjnej. Uzasadnienie orzeczenia sądowego spełnia także istotną rolę porządkującą, obligując stosującego prawo do prawidłowej i pełnej rekonstrukcji stanu faktycznego pod kątem jego dalszego przyrównania do miarodajnej normy prawa materialnego i ustalenia na tej podstawie ostatecznego wyniku sprawy. Dlatego też, składające się na uzasadnienie dwie podstawy rozstrzygnięcia: faktyczna i prawna tworzą łącznie jedną całość, którą powinna cechować wewnętrzna spójność, tak aby nie było zasadniczych wątpliwości co do tego, jaki stosunek faktyczny i w jaki sposób sąd wiążąco uregulował (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2008r., IV CNP 182/07, LEX nr 371777).

Podkreślić należy, iż sąd jest zobowiązany do wyjaśnienia motywów podjętego rozstrzygnięcia w sposób umożliwiający przeprowadzenie kontroli instancyjnej zaskarżonego orzeczenia. Jeśli uzasadnienie nie zawiera wskazania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia poprzez ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej lub wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa, wówczas orzeczenie podlega uchyleniu, zaś sprawa zostaje przekazana do ponownego rozpoznania. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2007r., V CSK 115/07, Monitor Prawniczy 2007/17, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2006r., II CK 428/05, LEX nr 180195, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2003r., IV CKN 1856/00, LEX nr 109422, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 1971r., I CR 656/70, LEX nr 6874).

Odnosząc powyższe rozważania do niniejszej sprawy i sporządzonego przez Sąd Rejonowy uzasadnienia wyroku, stwierdzić należy, iż nie spełnia ono żadnego z warunków, określonych w przepisie art. 328 § 2 kpc. Treść uzasadnienia nie pozwala na odczytanie sfery motywacyjnej orzeczenia

i poddanie go kontroli instancyjnej. Przede wszystkim wskazać należy, iż Sąd I instancji w zakresie kwestii najistotniejszych w sprawie, a zarazem stanowiących istotę sporu i przedmiot prowadzonego postępowania dowodowego, nie poczynił żadnych ustaleń faktycznych. Uzasadnienie nie zawiera także oceny dowodów przeprowadzonych w sprawie i ich wiarygodności.

W uzasadnieniu Sąd I instancji ograniczył się jedynie do wymienienia dowodów, bez ich klasyfikacji i podziału. Wszystkie zakwalifikował, jako przemawiające na rzecz strony pozwanej, bez dokonania jakiegokolwiek uprzedniej analizy tych dowodów. Sąd Okręgowy nie wie, którym zeznaniom Sąd I instancji dał wiarę i dlaczego, a które uznał za niewiarygodne. Trudno w ogóle ocenić trafność rozstrzygnięcia, gdyż brak jest w ogóle jakiegokolwiek oceny przeprowadzonych dowodów.

Sąd Rejonowy nie wypełnił wreszcie ostatniego warunku,

z określonych w 328 § 2 kpc, tj. nie wyjaśnił podstawy prawnej wyroku

z przytoczeniem przepisów prawa. Ograniczył się wyłącznie do wymienienia art. 22 kp w uzasadnieniu, bez wskazania jego treści oraz bez dokonania oceny łączącego strony stosunku prawnego, pod kątem istnienia bądź nieistnienia cech charakterystycznych dla stosunku pracy, w tym przesłanek wskazanych w art. 22 kp.

Powyższe okoliczności uniemożliwiają odniesienie się do dalszych zarzutów apelacyjnych, naruszenia przepisu art. 233 kpc, gdyż dopiero kontrola prawidłowości oceny dowodów otwiera drogę dla oceny prawidłowości zastosowania art. 233 kpc, czy też oceny dalszego zarzutu naruszenia przepisu prawa materialnego, tj. art. 22 kp.

Brak oceny materiału dowodowego zebranego w sprawie w zgodzie z art. 233 § 1 kpc jest nie tylko mankamentem uzasadnienia, ale także doprowadził do takich braków w ustaleniach faktycznych, których konsekwencją jest nierozpoznanie przez Sąd Rejonowy istoty sprawy.

Pojęcie „istoty sprawy” dotyczy jej aspektu materialnego, a więc zachodzi wówczas, gdy sąd nie zbadał podstawy materialnej pozwu, jak też skierowanych do niego zarzutów merytorycznych i w swoim rozstrzygnięciu nie odniósł się do tego, co jest przedmiotem sprawy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 12 września 2002, IV CKN 1298/00, LEX nr 80271, z dnia 23 września 1998r., II CKN 897/97, OSNC 1999/1/22). Rozpoznanie istoty sprawy łączy się - mówiąc najogólniej - z rozważeniem oraz oceną poddanych przez strony pod osąd żądań i twierdzeń.

W przedmiotowej sprawie został zgromadzony obszerny materiał dowodowy. Oprócz dowodów z zeznań świadków w sprawie zgromadzono dowody z dokumentów. Sąd I instancji nie tylko nie odniósł się do poszczególnych dowodów oraz żądań strony powodowej i nie dokonał żadnych ustaleń, to poprzestał jedynie na stwierdzeniu, że bezzasadne staje się żądanie ustalenia istnienia stosunku pracy między stronami i wszystkie pozostałe roszczenia.

Rozpoznając ponownie sprawę w pierwszej kolejności Sąd Rejonowy powinien dokonać ustaleń faktycznych niezbędnych do rozstrzygnięcia sprawy, odnieść się do wszystkich przeprowadzonych dowodów wskazując, na podstawie których z nich ustaleń dokonał i określając, którym i dlaczego odmówił wiary. Sąd ten powinien zadbać o to, aby powyższe miało odniesienie w sporządzonym uzasadnieniu wyroku. Dopiero wówczas będzie możliwa prawidłowa ocena roszczenia powódki na podstawie art. 22 § 1 kp.

W pierwszej kolejności, na podstawie zgromadzonych w sprawie dowodów, ewentualnie po uzupełnieniu postępowania dowodowego, zgodnie z wnioskami stron, Sąd dokona ustaleń w zakresie cech charakterystycznych dla stosunku łączącego strony i oceni żądanie pozwu w zakresie ustalenia istnienia stosunku pracy w aspekcie obowiązujących przepisów, w szczególności w zakresie przesłanek wskazanych w treści art. 22 kp.

Od tych ustaleń będzie zależał zakres dalszego postępowania w sprawie. Po dokonaniu oceny żądania ustalenia istnienia stosunku pracy Sąd Rejonowy oceni wszystkie zgłoszone roszczenia. W przypadku pozytywnego ustalenia, Sąd ten powinien podjąć czynności, zmierzające do rozstrzygnięcia pozostałych roszczeń, w tym roszczeń finansowych powódki. Sąd przeprowadzi postępowanie dowodowe, uwzględni przede wszystkim zgromadzony materiał dowodowy oraz ewentualne wnioski dowodowe stron, oceniając przy tym zasadność ich przeprowadzenia.

Po przeprowadzeniu wyczerpującego postępowania dowodowego Sąd dokona oceny materiału dowodowego, zgodnie z zasadami art. 233 kpc.

Brak istotnych ustaleń mogących stanowić podstawę rozstrzygnięcia o żądaniach powódki i nierozpoznanie tym samym istoty sporu musi skutkować wydaniem w tym zakresie orzeczenia przewidzianego w art. 386 § 4 kpc.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, orzekł jak w sentencji.